

Asia: VN/18255/2021

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva työryhmämietintö

Ehdotusta koskevat yleiset huomiot

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten sisällöstä.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen (SopS 27/2016; vammaisyleissopimus) kansallinen koordinaatiomekanismi. Sen tehtävänä on edistää yleissopimuksen kansallista täytän-töönpanoa ja vammaisten henkilöiden oikeuksien huomioon ottamista kaikkien hallin-nonalojen toiminnassa. Tässä lausunnossa asiaan otetaan kantaa vammaisyleissopimuk-sen velvoitteiden näkökulmasta, ensisijassa ehdotuksen perus- ja ihmisoikeuksia koske-viin ehdotuksiin.

Vammaisyleissopimuksen tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräises-ti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet, edistää ja suojella näitä oi-keuksia ja vapauksia edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista. Sopi-muksen 13 artikla keskittyy tehokkaan oikeussuojan saavutettavuuteen. Artikla edellyttää osapuolia varmistamaan vammaisten ihmisten tehokkaan oikeussuojan saavutettavuuden yhdenvertaisesti muiden kanssa.

VANE pitääkin kannatettavana ja erittäin tärkeänä ehdotuksen perus- ja ihmisoikeuslouk kauksia koskevaa pykäläehdotusta. Samoin VANE kannattaa väärää informaatiota koske-vaan hyvitysehdotusta.

Lisäksi VANELLE tulevan palautteen perusteella sosiaalihuollon asiakkaan suojaa tulisi pa-rantaa nykyisestä. Tämä tulisi hoitaa sektorikohtaisella lainsäädännöllä tulevissa uudis-tuksissa. Esimerkiksi vammaispalveluissa palvelut eivät aina toteudu käytännössä toivo-tulla tavalla, joskus palvelu jää kokonaan myös saamatta (esim. kuljetuspalvelu), jolloin asiakas voi jäädä ilman toista palvelua tai esimerkiksi myöhästyä joukkoliikennevälinees-tä tai jostain muusta aikaan sidotusta tilaisuudesta. Näistä korvauksen saaminen on nykyi-sellään käytännössä hankalaa. Vammaispalvelulain toimeenpanon virhe- ja viivästystilan-teiden lisäksi henkilökohtaisen avun työnantajamallissa on

voinut jäädä viranomaisen ohjauksen- ja neuvontavelvollisuus toteutumatta tai sisältänyt virheellistä informaatiota.

Ehdotuksen vaikutukset

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Erityisesti teitä pyydetään lausumaan niistä mahdollisista vaikutuksista, joita ei ole esityksessä otettu huomioon.

VANE pitää vaikutustenarviointia kattavasti kirjoitettuna. Esimerkiksi perus- ja ihmisoikeusloukkauksen asianmukaisella hyvityksellä voi olla myös tärkeä yhteiskunnallinen merkitys, ja sen vaikutukset voivat heijastua yhteiskuntaan monipuolisesti. Korvauksen maksaminen on eräs osoitus siitä, että ihmis- ja perusoikeuksista huolehditaan. Pelkkä anteeksipyyntö ei ole riittävä kompensatio perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta. Laissa säädetty oikeus korvaukseen voi entisestään lisätä ihmis- ja perusoikeuksien merkittävyttä viranomaisten toiminnassa sekä myös kansalaisten yleistä tietoisuutta omista perustavanlaatuisista oikeuksistaan. YK:n vammaisyleissopimus edellyttää sopijavaltioilta myös tietoisuuden lisäämistä vammaisten oikeuksista (8 art.).

Vahingonkorvauslain muutosehdotukset

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne vahingonkorvauslakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 1 momentti)

-

Muun yhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 2 momentti)

-

Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 4 §)

-

Kannekiellon kumoaminen (voimassa olevan lain 3 luvun 5 §)

-

Viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 3 §)

VANE pitää tehtyä ehdotusta kannatettavana. Julkisyhteisöjen keskeisen valta-aseman takia niiden toiminnasta johtuvien vahinkotapahtumien hyvittäminen voi osaltaan lisätä yleistä oikeudenmukaisuuden tunnetta ja luottamusta viranomaistoimintaa kohtaan sekä parantaa yksittäisen vahinkoa kärsineen asemaa.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 7 §)

VANE pitää tehtyä ehdotusta erittäin tärkeänä. Suomi on sitoutunut ratifioimiinsa YK:n yleissopimukseen ja niissä määriteltyjen velvoitteiden täytäntöönpanoon ja on tunnustanut myös näiden ihmisoikeussopimusten sopimus-valvontaelinten (komiteoiden) toimi-vallan käsitellä Suomea vastaan tehtyjä yksilövali-tuksia. Lainsäädäntömme on kuitenkin nykyisellään puutteellista nimenomaan YK:n yleissopimusten loukkausten hyvittämisen osalta. Myös eduskunnan oikeusasiamies on tehnyt ratkaisuissaan suosituksia hyvityksen maksamisesta perus- ja ihmisoikeusloukkauksista suoraan kansainvälisten ihmisoikeus-sopimusten nojalla, mutta ne ovat olleet suosituksia. Tämä puoltaa säännöksen kirjoit-tamista vahingonkorvauslakiin, jota on muutettu varsin vähän säätämisen jälkeen.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ää ja 7 luvun 1 §:ää koskevat muutosehdotukset.

-

Laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisilain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki rajavartiolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Heikkonen Merja
Sosiaali- ja terveysministeriö - Vammaisten henkilöiden oikeuksien
neuvottelukunta VANE